

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Terra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

SYNTAGMATICVS IVRIS

VNIVERSI PRIOR PARS,

DE REBVS IN GENERE,

LIBER I.

De Summaria in vniuersum rerum consideratione. CAP. I.

- 1 Rei appellatio quare generalis.
- 2 Rei appellatio, & quae sunt Patrimonii continet, Corporaliaque & Incorporalia.
- 3 Rerum diuisio, in Corporales & Incorporales: & earum discrimen.
- 4 Materia & forma quid.
- 5 Corpora simplicia & composita.

GENERALIS rei appellatio ex eo nata videtur, quod rei nomen a Graeco verbo *γενος*, id est *suus*, & tractu videtur, vel ab Hebr. *רש*, id est, *miscuit*. Siquidem veluti quodam perpetuo flumine vnda vnda sequitur, & altera aliam impellit, & inuicem commiscetur: Sic ex vna prima rerum materia & substantia, perpetua quadam alteratione, res variae fiunt & nascuntur, & miscentur: generalis quippe rerum fuit creatio *Caelum & Terra*, in primo die Genesios orbis, *Genes. 1.* quae per dies sequentes distincta est a summo & omnipotente rerum omnium opifice Deo. ¶ Quamobrem rei significatio latissime sese diffundit, in ea, quae patrimonii nostri sunt, & quae extra patrimonium & possessionem habentur, & Paul. Iurisconsultus notat, *l. rei appellatio. l. 5. de verb. sign. lib. 50. P. tit. 16.* Vt merito praeter hanc rei appellationem tanquam generalem elegerit, in edicti *De rebus creditis* conceptione, teste *Vlpiano l. 1. §. fin. de reb. cred. lib. 12. P. tit. 1.* Nec interest corporalia sint, an incorporalia: vtraque namque continentur, *tit. de reb. corp. & incorp. lib. 2. Insti. tit. 2. Paul. l. 1. de rer. diuisi. lib. 1. P.* Siquidem & facta continentur quoque, *not. gl. in d. §. fin. l. 1. de reb. cred. & Vlpian. in l. nominis & rei. l. 6. de verb. sign. in P.* & persona ipsa apud *Modestinum*, *l. omnia 3. 2. §. si. de leg. 1. lib. 31. P. tit. 1.* causa & iura, *Vlpian. in l. rei appellatio, 23. de verb. sign. in P.* Et in summa, & omnia reliqua quae sunt, vt & *Anthonius* ait: *Imperium*, inquit, *litern, venerem*, cur vna notat res: *Quodq; vlla res non est, nihil est. D. August. lib. de doctrin. Christian. §. 1. semen. dist. 1.* Sic *Cicero*, in part. orat. *res bonas vel malas dici tradit, vel animi vel corporis vel externorum*, cui & omnes subscribunt. Facillioris tamen doctrinae gratia, personae a rerum communi appellatione distinguendae sunt, & negotia seu actiones, vt & ante fecit *Ca. us*, in *l. de stat. hom. lib. 1. P. tit. 5.* & postea *Tribonianus §. si. de ier. nat. lib. 1. Insti. iur. civil. tit. 2.* ¶ Est tamen rerum potissima & prima diuisio in corporales, & incorporales: illae, quae sui natura tangi verive possunt: istae minime, *Insti. in §. 1. de reb. corp. lib. 2. Insti. tit. 2. Pau. l. 1. de rer. diuisi. lib. 1. P. tit. 8.* Vel, vt *Cicero* in *Topicis* dixit, aliae res sunt, aliae esse intelliguntur. *Plato dial. 6. de republic. & rursus in Phaedone*, genus rerum aliud visibile, aliud inuisibile & intelligibile constituit: atque corpus visibile, animam autem ex genere inuisibilem dixit. Porro res corporales distant inter se per exteriores terminos & sensibus comprehensibiles: res vero incorporales, quamuis per exteriora discrimen non admittant, intimis tamen proprietatibus discernuntur. Sic ideae ab ideis, in mente: scientiae a scientiis, in anima: mens ab anima, mentes a mentibus, anima ab animis, vt ait

Plotinus lib. 4. Ennead. 6. cap. 11. In corporalibus rursus, duo perpetuo obseruare conuenit, materiam scilicet & formam, per qua ex caligine materia lucem accipit. Sicut & in intellectualibus, quod profundum incognitumque est prius, materiae instar est, quae lumine rationis e lustris ad intellectum reuocatur, formamque intellectui suscipit. Diuidit enim, & perpetuo vis intelligendi rem examinat, quousq; ad id quod simplex est, nempe ad verum peruenerit, quod videlicet resoluti ulterius non valeat, *idem Plot. lib. 4. Ennead. 2. c. 5.* ¶ Materia tamen cum apud alterius doctrinae professores, tum etiam apud Iurisconsultos est, quae vnicuique transmutationi subiici potest: vel id, ex quo aliquid fit, vel fieri potest, *Caius l. adeo. 7. §. cum in suo. de acquir. rer. dom. lib. 4. 1. P. tit. 1.* Forma, est transmutationum effectrix, res ab inuicem & a seipsis distinguens, *d. l. adeo. §. insulam. Vlpian. in l. Iulianus. 9. §. si quis rem, ad exhib. lib. 10. P. tit. 4.* ¶ Corporum tamen alia vt simplicia in iure, alia vt composita, considerantur: quemadmodum & Aristoteles, *1. de celo, c. 1. 2.* & sequentibus simplicia & Physici nominant quatuor elementa, *aerem, aquam, terram, ignem*, & quintum corpus *aethera*, & quae in eo. Verum differunt in eo Iurisconsulti a Physicis & Philosophis aliis, vt elementa quatuor simplicitate illa inuisibili, qua illi ponunt, non considerent, sed quatenus cum mole & visibili forma nobis apparent, elementa inquam mixta, vt seorsum de terra, seorsum de aqua, & similiter de igne, & aere hoc pertinet. De quibus exempla oculis subiiciemus.

De Terra. Cap. 2.

- 1 Terra pura quid.
- 2 Noualis terra quae, & qua integra.
- 3 Terra pro regione, & Territorio.
- 4 de Alluionum incremento: aliaque terra inbarentia ponuntur.
- 5 de Viarum publicarum cura & curatoribus.
- 6 Quatuor viri viarum.

VLPIANUS terram puram, aliis tamen fecibus non mixtam describit, dum ait, in *l. 1. §. pen. de via publ. lib. 43. P. tit. 9.* [*nemo potest in viam terrenam glaream mittere, aut ibi sternere lapides:*] glaream medium ponens inter lapides & veram terram. Quamquam & illa aliquando terra dicatur, cum adiectione accidentali: vt *Georgici* sepe terrarum discrimina insinuant, dum dicunt *terram vel calculosam, vel arenosam, putrem, nigram, & id genus.* Alio modo locus purus dicitur, qui neque sacer, neque sanctus, neque religiosus est: sed ab omnibus nominibus vacare videtur, *Vlpian. in l. 2. §. purus, de religi. & sum. fun. lib. 11. P. tit. 7.* ¶ Et tamen apud Iurisconsultos alia noualis, nuperrime quae est proficilla, & a dumetis, & sentibus repurgata, & aratro nunc primum aperta, *c. 1. §. c. quid per nouale de verb. signific. apud Gregor. plura Specul. tit. de probat. in §. fin. & vers. cur nouale, & quam diu dicatur nouale, vel quae anno praeterito cessauit, Paul. in l. sylua, 30. §. nouale de verb. sign. lib. 50. P. tit. 16.* Alia integra terra, in quam dominus nondum pecus immisit paciscendi causa, *d. l. sylua, §. noualis.* ¶ In summa, illud omne, quod teritur pedibus hominum & consequenter vniuersis orbis, terra dicitur: & aliquando tamen, addito vocabulo alio, pars a toto distinguitur, proque aliqua regione, regno, vel natione eius nominis exauditur, vt dicimus terram sanctam, *c. ad liberandam, de Iudeis in decretal. cap. cum in partibus, de verb. signific. Sic vniuersi-*

2
 tas agrorum intra fines cuiusque contenta, terra & territorium non in proprio dicitur a Pomponio, l. pupillus, l. 39. §. territorium, de verbor. signif. lib. 50. P. quod intra illos fines magistratus habeat terrendi, id est, submovendi ius. Cui affinia significatiōe sunt nomina, districtus, diocesis, iurisdictio, & id genus sono tenus diffimilia. ¶ Circa ¶ terre tractationem agitantur quæstiones, de alluvionum latentibus incrementis, quæ sequuntur terrarum qualitates, & dominia quibus accedunt, Gordi. Casan. l. §. final. & Arcad. Honor. & Theo. in l. 2. & Theo. & Valen. in l. 3. de alluv. lib. 7. C. tit. 41. cap. ex transmissa, juncta gl. in verbo minutim, de praescript. l. adeo §. præterea, de acquir. rer. dom. lib. 41. P. tit. 1. §. præterea, de rer. diuis. lib. 2. Insti. tit. 1. ex emtis, g. is limitatis militibus distributis, l. in agris, de acqu. rer. dom. lib. 4. P. tit. 1. Agitur & de seruitutibus itineris, actus, viæ, & aliis prædialibus, de quibus proprii existant tituli, ut de itinere actusve priua. cum similib. & leges, Pomponius in l. si tam angusti, l. 3. de serui. lib. 8. P. tit. 1. Vlpian. l. 1. Causi. l. vie, 8. Paul. l. via, 23. de seruit. iust. præd. lib. 8. P. tit. 3. cum similib. Et vicinus, via publica terra motu, vel aquarum iniuria sublata vel intercepta, teneatur per terram suam proximam iter publicum pati, Iabolen. in l. si locus, l. 4. quemad. seru. amitt. lib. 8. P. tit. 6. Percinet & huc, titulus De ripa munienda, lib. 43. P. tit. 14. titulus, Finitium regundorum, lib. 10. P. tit. 1. titulus, Si mensor falsum modum dixerit, lib. 11. P. tit. 6. ¶ Huc ¶ potest pertinere curæ pars ædificiorum curialium circa vias publicas, ut illæ aperiantur occlusæ, reficiantur, & purgentur, id est, ad liberamentum proprium reducantur, ne effodiantur vel lubricantur, ne quid in his ædificetur: non proiciantur in his stercorea, non morticina, non coria, non alia noxia, ne in viis rixari permittant, Vlp. in l. 1. §. 3. de via publi. lib. 43. P. tit. 10. Ne fiant impedimenta itineris, specus, ponive per viam publicam, Vlp. in l. 2. §. tractatus est, ne quid in loc. publ. lib. 43. P. tit. 8. Pompon. l. 1. & Paul. l. 2. de loc. & itin. pu. lib. 43. P. tit. 6. Sic Themistocles, & Areopagitarum iudicium, Heraclides de politis in Atheniensibus, viarum publicarum curam gerebant, ne quis in eis ædificaret, aut constitutos terminos excederet: quia viæ publicæ solum publicum est, neque in his ius esse, aliquid operis privato faciendi, d. l. 2. §. ait prætor, ne quid in loc. publ. Vocantq; ideo Græci vias has, basilicas vel regias, hoc est, regis, qui iuris publici tuetur viam & causam. Sicut & in sacris literis, regia via, publica etiam dicitur, Num. c. 11 Romanis, prætoris, consularis, d. l. 2. §. ait prætor. & militaris, Paul. l. 3. de locis & itin. publ. Singularis lex Alexandri Severi Cæsaris, literis consignata a Lampridio, in Alexand. Sever. ut si quis e suis militibus de via in alicuius possessionem deflexisset, pro qualitate loci, aut subibus subiret in eius Alexandri, sicut in conspectu, aut virgis, aut condemnationi: & si hæc transiret dignitatis homo, gravissimis contumeliis afflicteretur, dicente eo, Visite in agro tuo hæc fieri: alteri ne feceris, quod tibi fieri non vis. ¶ Constituti ¶ et olim quatuor viri, qui curam viarum agerent, paulo post creationem consulum, Pompon. in l. 2. §. eodem tempore, de orig. iur. lib. 1. P. tit. 2. Cura etiam reficiendarum viarum non negligebatur a Cæsariibus: nam & has mandavit Octavianus refici, partim publicis, partim suis, partim patrum quibusdam sumatibus, Dion Cassius, lib. 53. hist. Rom. Itq; Cæsar existens, viarum curator constitutus, prætoris viros etiam viis reficiendis, qui binis licitoribus vterentur, designavit, idem l. 54. Itinera namque publica maxime commercii hominum conservandis necessaria sunt: ut impium etiam visum fuerit, non tantum ea impedivisse, sed etiam errantibus ab iis, viam non demonstrasse. Cuius rei in collectione antiquorum comicorum, c. 5. in Diphibi sententia, Diphibi ponuntur comici testimonia,
 A ptois ex ruis aqvis
 On dicit: ei ruis pui e qd ruis i qd dicit: id est,
 Hæc dicitur, qd dicitur, id est,
 Sic in exsecrationibus
 Plud aduci, si quis non recte monstraverit viam,
 Aut ignem succenderit, aut aquam corruperit.

De Aqua. Cap. 3.

- 1 Aqua fluens & pluvia.
- 2 Aqua stagnans, aqua Viva, Flumen, & fluminum partitio, Torrentis, Rivi, Ripa, Littus.
- 3 Aqua nostra, aliena, ex qua seruitutes, ductus haustusq; ad aquam pecoris appu. sus.
- 4 Aqua quotidiana, aestiva. Mare excipiens omnes aquas.
- 5 in Mari iurisdictio, quia ibi distinctio terminorum, & necessitas cura vicinorum.

6 de Nautibus, Nautis, & legibus nauticis.
 7 Marissimi improbi.
 8 De Amyrarchi, quem dicunt Admiralem, iurisdictio.
 A Qua apud Iurificos consultos ¶ per accidentia distinctionem accipit pari modo, vt terra: nam vel considerant tanquam profluentem, cuius vsus cõmunis sit, siue profluat a celo, siue peipetuo flumine labatur, aut aliter, §. Et quidem, de ver. diuis. lib. 2. Insti. tit. 2. & ibi Accurf. vt l. fluminum, 24. de dam. inf. lib. 39. P. tit. 2. Quæ de celo cadit, pluvia dicitur, quæve imbre excrefcit, siue sola fluat, siue cum alia miscetur. Sicq; explicat Vlpianus edictum prætoris, l. 1. de aqua plu. arc. lib. 39. P. tit. 3. de aqua pluia arc. Qux ¶ fl. 2
 liquo loco excipitur & concludatur, vt Cisterna, vel aliter, dicitur aqua stagnans, qualis in stagno, in lacu, fossa, & piscina, quid ea sint, explic. Vlp. l. 1. vt in flu. publ. naut. lib. 43. P. tit. 13. in quo differt & veluti opponitur aqua viæ, quæ non e celo cadit, sed ex terra nascitur, qualis in fonte, in l. 1. §. 1. de fonte, lib. 43. tit. 21. P. vel etiam in puteo, qui ex suis cuniculis aquas accipit, quæ & viæ e ratione dici possunt, sicut & nominavit Vlp. is qui in puteum, l. 11. quod vs aut clam, lib. 43. P. tit. 23. quando portione agri dantur aqua viam. Quando aut vel ab imbribus collecta aqua vel a fonte, fatuens, perpetuum agit fluxum, flumen facit: quod tamen a riuo differre creditur, aut magnitudine, aut existimatione circumcolentium. Atq; rursus, fluminum quædam perennia, in quorū alioe aqua nunquam deficit. Alia Torrentia, quæ tantū hyeme fluunt, a state exciccantur solibus, l. 1. de flu. lib. 43. P. tit. 11. Riuum Vlp. dicit, l. 1. §. ait ergo prætor, de riuis, lib. 43. P. tit. 20. locum per longitudinem depressum. Ea omnia, vel publica, vel priuata sunt. Et vicina aliois loca, vel Ripa, vel Littus nominantur, d. l. 1. §. ripa, de flu. & Insti. §. littus, de ver. diuis. lib. 2. Insti. Modest. Littus 112. de ver. sig. li. 50. P. tit. 16. quatenus fluunt hyberni fluctus naturalem viam lecuti, d. l. 1. §. ripa, de fluminib. Et apertius, ripa, ea quæ plenissimū flumen continet, l. pen. de flu. in P. ¶ Dicimus ¶ Littus ¶ Aquam nostram esse, quæ in nostro agro nascitur: vt alienam, quæ ex alieno deriuatur, Alex. Imp. in l. aqua. 4. & Claudius Cæsar in l. præses prouincie, de serui. lib. 3. Cui. 34. addendus ¶ Vlp. in l. Proculus. 26. de dam. inf. lib. 39. P. tit. 2. In aliena aqua seruitutes constituuntur, ductus aquæ, d. l. 1. §. 1. de font. in P. l. 1. de riuis. Aqua haustus, pecoris ad aquam appulsus, d. l. de riuis, de omnibus in l. de serui. iust. præd. lib. 8. P. tit. 3. & Insti. in §. inter rusticorum, eo tit. Insti. iur. civil. Atq; ad ductionem aquæ pertinet stillicidium immittendi causa, quæ & seruitutem facit, l. seruitutes, 19. §. si sublatum, cum sequan. §. de serui. vrb. præd. lib. 8. P. tit. 2. ¶ De ¶ hinc & edictum de Aqua quotidiana & aestiva: quotidiana 4
 autem aquam vocamus, quæ quotidie, astate, & hyeme duci potest: aestivam porro illam quæ astate tantum, l. 1. de aqua quoti. & Insti. lib. 43. P. tit. 19. idq; arte. Ceterū natura fit alia ductio omniū fluminum, riuorum, & fontium, siue per apertos cursus, vel aditios cuniculos, in mare, qd est centrum aquarum omnium, ex quo oriuntur, & in quod reuertuntur, Eccles. c. 1. & Eccles. c. 49. & Leni. c. 8. Arist. Mete. lib. 1. c. 1. ex omni terra latissima circumferentia, & cauernoso, spongioso vtero. Vocat quippe Deus in mundi generis terrā aridam: congregationes aut aquarū maria, Gen. 1. Quæ quidem magis sæculentam aquam continent, vt pote mari particeps humoris, aeris & terræ, vt Aristoteles docet, lib. de mundo. in prin. Quo fit corpulentus, & aqua potui incommoda, ob multam portionem terræ & paucum humorem, quibus ibi vt plurimum testacea generantur & coalescunt. Arist. lib. 3. de gen. anim. c. 11. & problem. scilicet 23. q. 7. ¶ Et hoc ipsum mare etiā considerant 5
 Iurificosultū, tum late diffusum, tum etiam littora eius. Si quidem & diuisum mare per varia imperia: atq; iurisdictio in pelago, non omnibus, sed certis competit. Sunt enim & mari certi fines natura per Deum constituti, & tamen terminus vnus generalis: quod indicatur in sacris prouerbiis, Prouer. 8. c. Quando inquit sapientia eterna, circumdabat Dominus mari terminum suum, aderam: & quando legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Est aut terminus generalis in Oceano mari, quod quidem velociter orbem omnem ambiens, in finitum, sicut ait Pomponius Mela, in prin. l. 3. Pompo. Mela, de situ orbis, efficit pelagus, vt terra omnis ideo insula dicitur ab Strabone, circa pri. lib. 1. Geog. Et Plotinus lib. de prouid. aqua videri totam terram cõbruitā, nisi intra suos fines a summo epifice contineretur, animaduertit. De quorū diuisione late Macrobius, lib. 2. in som. Scipi. & Aristor. c. 9. lib. de mundo. Ex his mediterranean mare caput attollit, per varios sinus in fluente Oceano secundum Solinum, c. 22. Inter Abylam enim & Calpena irrumpens, Aficam ab Europa diuidit. Et in summa, ne geographum agamus, vtrumq; mare Oceanum, & Mediterraneum,
 a regio.